

**Nr 35
2011**

**Sme-Harald—storrännaren
från Örträsk**

**Örträsk hembygds-
förening 70 år**

Barnbekymmer i juletid

God jul & gott nytt år!

önskas alla våra läsare

Anna Börjesson har ordet

Nya tider

Den 7 november beslutade kommunfullmäktige i Lycksele att beslutet om Öregårdens nedläggning skulle upphävas. Givetvis är framtiden fortfarande oviss, men jag väljer i alla fall att se det som ett stort steg i rätt riktning för Örträskbygden. Nu hoppas jag att man utreder saken grundligt innan det beslutas vad som ska ske med framtiden. Personligen hade jag gett upp hoppet på att det skulle kunna ske en sådan radikal förändring. Men nu blev det så och nya möjligheter öppnas.

Ett annat positivt beslut vi fått under hösten är att förskolan beslutades vara säker ett helt år, tidigare har det bara beslutats ett halvår i taget. Men i och med att det fötts så många barn i bygden under detta år så ser kommunen mer positivt på förskolans framtid.

På det hela taget är det mer positivt än det varit på länge!

Föreningsarbetet har under sommaren rullat på i vanlig ordning. Evenemangen gick över förväntan. Däremot fick vi avslag på den ansökan vi gjort till Boverket för att renovera Dalgården. Men vi gör ett nytt försök under vintern och hoppas på nästa höst. Styrelsen jobbar även med en ansökan till Leader Lappland, där vi ska ansöka om projektpengar till stimulerande av både nyföretagande samt bland befintliga företag för ökad sysselsättning och arbetstillfällen i bygden. Öka framtidstron, öka sysselsättningen samt öka befolkningen.

2012 firar föreningen 70-års jubileum, så vi håller som bäst på att fundera ut spännande aktiviteter inför den kommande sommaren. Förslag tas gärna emot.

Ännu så har vi inte sett mycket av vinterns antågande, sjön ligger blank och åkrarna är fortfarande höstfärgade. I fjol vid den här tiden hade vi både snö och kallt. Men innan jul hoppas jag på snö och is.

Sammanfattningsvis vill jag önska er alla en härlig jul och ett gott nytt år!

Manusstopp

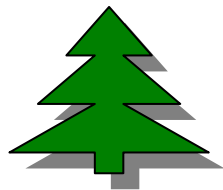
Redaktionellt material är alltid välkommet. Maila gärna ditt bidrag till våra kontaktpersoner. Det går också bra att lämna in handskrivna bidrag.

Manusstopp är **15 maj** för sommarnumren och **15 november** för vinternumren. För stavfel och andra misstag ansvarar Tryckfelsnisse.

ÖA, Örträsk Allehanda

utkommer som medlemstidning. Den finns även tillgänglig på Örträsk Livs och ICA, V. Örträsk, för tio kronor. TACK för alla bidrag som inkommit!

Medlemsavgift:

Fullt betalande medlem: 150 kr/år

Plusgiro: 73 32 94 – 3

Bankgiro: 5374 - 3753

GLÖM INTE att skriva ditt namn och adress på inbetalningen!

Redaktionens kontaktpersoner:

Cia Landström, 0932-303 14

clandstrm@gmail.com

Åke Runnman, 0932-300 02

ake@runnman.se

Linda Öhrman, 0932-301 14

lindelin@passagen.se

-organ för Örträsk intresseförening.

Ordföranden har ordet	2
Förskolan Öringen	3
Vad händer i Örträsk kyrka	4
Sme-Harald—storrännaren från Örträsk	5
Hur hä ä nu för tin'	11
Lieslätter— mer än att slå	12
Örträskdraget	14
Flottning i Öreälven	15
Årets Örträskare	17
Årets storfiskare	17
Intervju med Filip "Piraten" Landström	18
Intervju med Fred Elfving	19
Aktiviteter på Ekomuséet	21
Myrarna	23
Örträsk hembygdsförening 70 år	25
Öppettider och limerick	23
Vargträsk 250 år	30
Barnbekymmer i juletid	32
Ingen jul utan ström	33
Görans Tilda från Markttjärn	35
Aktiviteter	36

Förskolan Öringen

av
David Henriksson

Positiva tider...

Efter att endast fått förlängt förskolans existens i ett halvår fick vi nu i höst, efter en träff med representanter från skolledningen, veta att vi får fortsätta verksamheten. Under hösten har ett nytt barn skolats in och fler står på tur under nästa år.

Under hösten har vi även haft praoelever här under en vecka. Det var en riktig höjdare för barnen och även roligt för oss i personalen att få ge ungdomarna en bättre insyn i förskolans värld. Den är ju så mycket mer än bara lek. De fick prova på att hålla i en del aktiviteter. Bland annat göra en dockteater om hur en bra kompis ska vara. Detta var en del av höstens genomgående tema, som har handlat om känslor.

En annan viktig händelse var hälsoveckan.

Den veckan lade vi ner lite extra energi på att röra oss och tänka på vad vi stoppar i oss. Vi hade morgongymnastik varje dag, tog rörelsepromenader, åt extra mycket frukt och grönt samt var på gymmet och tränade.

Veckan före alla helgons dag var det halloween-pyssel. Veckan avslutades med spökdisco, där barnen klädde ut sig, dansade och åt popcorn.

I slutet av november åkte vi till våra kompisar i Balsjö och hade en pysseldag. En tur till simhallen hann vi också med. En aktivitet som alltid är uppskattad.

Inför december är det dags att dra igång med luciaövningar igen.

Vi har även hunnit med några besök på Öregården och där sjungit för både boende och personal.

Här bygger vi en känslotärning

Vidar på gymmet under hälsoveckan

Dockteater av praoeleverna

Hanna tycker mycket om att rita

Vad händer i Örträsk kyrka

under jul- och nyår

11 december Högmässa i Lycksele. Gudstjänsten sammanlyst till Lycksele kyrka där **Händels Messias** framförs. Medverkande Musikskolan och Lycksele kammarkör, dirigent Stig Sandlund. Entré: 180 kronor.

Kyrkskjuts, anmälan till Aine, tel 0950-276 63, senast den 5 december för inköp av biljetter.

16 december Fredagsträff klockan 1200

25 december Julotta klockan 0700

5 januari Konsert i Lycksele kyrka med Lycksele kammarkör och Piteå kammaropera.

Ett stort TACK till Er alla som har bidragit med fantastiskt goda bakverk under året!

Våra cafégäster uppskattar verkligen att få hembakat fikabröd!

ÖIHF:s cafégrupp/Elsebeth, Valdy och Margareta

Wilhelmina Wälivaara i baktagen

Sme-Harald—storrännaren från Örträsk

av
Ivar Söderlind

Detta är en omarbetad artikel som först publicerades i Visuellt nr 1 1996, Västerbottens Idrottshistoriska Sälls-kaps medlemskrift. Förutom många skriftliga källor (böcker, sport- och dagstidningar) bygger redogörelsen på samtal med äldre och "yngre" Örträskbor liksom självklart med Harald själv.

Örträsk's mest framgångsrike idrottsutövare

Skidåkaren Harald Eriksson, som i höst fyllt 90 år (född 22/9 1921), är en av Västerbottens skidlegendarer. Han är Örträsk's mest kände och framgångsrike idrottsutövare genom tiderna med OS-silvret på femmilen i St Moritz 1948 som främsta merit. Samma år blev han stor grabb nr 16 inom svensk skidsport. Den mörklockige, 178 cm långa och välväxte Örträskpojken ansågs som skidåkare vara en briljant tekniker med utpräglad diagonalteknik, stark som få och med ett sprudlande temperament.

Född och uppväxt i Örträsk

Han är född och uppväxt i Örträsk. Hans far dog samma år som Harald föddes och modern tvingades ensam försörja honom och hans äldre syskon Mauritz ("Matte") och Mait. Efter avslutad folkskola arbetade Harald i skogen - ett friskt och hårdande jobb för en ung grabb ansåg man. Redan i unga år tävlade han på skidor och spelade fotboll för Örträsk Sportklubb. Några skoltävlingar vann han inte men när hans tre år äldre bror "Matte" började härja i prislistorna blev också Harald intresserad och hängde så smått efter honom på träningarna. Utrustningen var då-

lig. När han bröt skidorna var det bara att laga dem och fortsätta åka. Valla kokade man själv av paraffin, vax och grammofonskivor. Under kommande år lät han tillverka en batteridriven pannlampa av trä för att kunna träna efter arbetsdagens slut

Juniortiden

Redan 1939 återfinner vi den då 17-årige Harald högt upp i resultatlistorna från många tävlingar. Vid nationella skidtävlingar i Lycksele i mars detta år vann han överlägset yngre juniorklassens 10 km. Sin största framgång för Örträsk Sportklubb hade han två år senare (1941) vid Junior-DM i Storuman där han blev tvåa på 15 km i äldre junior-klassen efter sin blivande klubbkompis Gunnar Karlsson, IFK Umeå.

Inträde i IFK Umeå

Det kommande året, när Harald gjorde sin värnplikt på I 20 i Umeå, skrev han (påverkad av kapten Wall) och bad om inträde i anrika IFK Umeå vilket beviljades. Efter rekryten arbetade han en tid som smed hos sin svåger Einar Rehnman i Örträsk - därav smeknamnet "Sme-Harald". Redan 1943 visade han vad komma skulle genom att vinna ett storlopp i Örnsköldsvik! Hans startkamrat var en av den tidens storåkare. Denne ropade tvärlisk när Örträskpojken utan vidare kastade sig först i spåret: "*Håll dig ur vägen!*" Harald vände lugnt på huvudet och svarade: "*Nog ska jag hålla mig ur vägen för dig!*" Och det gjorde han med besked. Han inte bara åkte ifrån sin kaxige medtävlare utan även det övriga kopplet storrännare! I sin SM-debut samma år blev han 34:e man på 15 km.

I svenska eliten 1944

Harald flyttade vid denna tid till Umeå och fick jobb på sportaffären Monark där han hade Gunnar Karlsson och efter något år också Martin Lundström (från Tvärliden, Norsjö) som arbets- och träningskamrater. I IFK Umeå var redan då Alvar "Lia" Jonsson entusiastisk skidledare. Under de kommande tio framgångsrika skidåren var han en ovärderlig ledare och vän för Harald och hans klubbkamrater. Att "Lia" ibland fick höra en del mindre väl valda ord under tävlingarna när han försökte "tvinga" den temperamentsfulle Harald att dricka blåbärssoppa vid vätskekontrollerna, rubbade inte vänskapen det minsta.

Det var under hösten 1943 som Sme-Harald för första gången började träna riktigt rationellt. Vintern 1944 slog han definitivt igenom i svenska eliten. Framgångarna följde slag i slag. Den 9 januari vann han Granöppet 18 km i 25 minusgrader efter en sekundstrid med Martin Lundström. Helgen efter var han överlägsen i Örträskloppet 20 km osv. Senare under säsongen blev han distriktsmästare på 3 mil. Vid SM ingick han i IFK Umeås segrande stafettlag på 3x10 km (tvåa på sin sträcka) och blev dessutom 15:e man på 15 km, 5:a på 5-milen och 3:a på 3-milen. På den senare sträckan blev det också lagguld till IFK Umeå. Vid landskampen Sverige-Schweiz i Örnsköldsvik 1944 ingick han i Västerbottens stafettlag tillsammans med klubbkamraten Gösta Andersson, Martin Lundström och "Norsjöbjörnen" Mauritz Brännström. De slog sensationellt både Schweiz och de skyhöga favoriterna Dalarna med Mora-Nisse, Anders Törnkvist, Nisse Täpp och Martin Karlsson i laget. Det var Sme-Harald som grundlade segern genom ett fantomlopp på andra sträckan.

Svensk mästare

Vid SM i Kramfors 1945 tog han sitt första individuella svenska mästerskap genom att överraskande vinna tremilen, 1 min och 3 sekunder före Mora-Nisse. Liksom året före blev det lagguld till IFK Umeå på sträckan. På 50 km åkte han in som trea och i stafetten tog IFK Umeå lagsilver. I slutet av året fick Harald Västerbottens-Kurirens utmärkelse som årets bäste idrottsutövare i Västerbotten!! Vid Skellefteå-SM 1946 upplevde han en av sitt skidlöparlivs största besvikelser. Han imponerade oerhört på femmilan och ansågs efter 40 km, då han ledde med två minuter, som säker segrare. Detta gick ut i radioreferatet och gratulationstelegrammen hade redan börjat strömma in. Men Harald som legat sjuk veckan före hade inga krafter kvar på slutet och plågade sig i mål som femma drygt två minuter efter klubbkamraten Gunnar Karlsson som tog hem mästerskapet. Harald blev också SM-sexa på 15 km och var med i IFK Umeås segrande stafettlag. I den internationella debuten på 5-milen i Lathis samma år imponerade han genom att bli tvåa!

Under 1947 fortsatte framgångarna och Sme-Harald var definitivt etablerad i världseliten. Vid "För-OS" i St Moritz åkte han in som tvåa på femmilan och vid SM i Falun blev det guld på samma sträcka. Med tiden 2.49.24 satte han ett suveränt SM-rekord på distansen, 17 minuter bättre än Mora-Nisses bästa SM-tid. Inte förrän 1965 då Janne Stefansson vann på SM på 2.36.36 slogs detta rekord! Under 1947 vann också IFK Umeå för tredje året i rad SM-titeln i stafett med Harald på som etta på andrasträckan.

Olympiska Spelen i St Moritz

Inför OS i St Moritz 1948 var Harald i glänsande slag vid avresan och hade funderingar på femmilsguldet. De första dagarna på plats kändes också allt så lätt under träningen trots den höga och tunna luften 1900 meter över havet. Men sen började problemen med näsblod varje morgon och det blev mest vila. Sme-Haralds deltagande var så ovisst att reserven Holger Häggglöf följde med omklädd till starten. Men Harald tog chansen i de isiga spåren (hans idealföre) och kapade snabbt åt sig en stor ledning framför allt genom att stå på i utförlöparna! Vid 11 km ledde han med 25 sekunder före Mora-Nisse och vid 20 km med 1.08. Halvvägs var ledningen 1.03. I detta läge tvingades Harald stanna på grund av näsblod och sedan ta det något lugnare resten av loppet. Vid 36 km hade Mora-Nisse en övertagit ledningen 50 sekunder före Harald som höll det

stora försprånget till övriga löpare. På den sista milen drog Mora-löparen ifrån ytterligare och vann till slut med över fyra minuter. Men Sme-Harald blev överlägsen olympisk silvermedaljör drygt fem minuter före bröderna Vanninen och med Anders Törnqvist på femte plats. Den senare gick miste om en given bronsmedalj då han stannat och vallat om utan att skidorna gick lättare för det.

Harald hade ställt in sig på guld och var så besviken efter loppet och missödet med näsblodet att han reste direkt hem till Sverige och deltog inte i prisceremonin.

Resultat

1. Nils Karlsson, Sverige 3.47.48
 2. Harald Eriksson, Sverige 3.52.20
 3. Benjamin Vanninen, Finland 3.57.28
 4. Pekka Vanninen, Finland 3.57.58
 5. Anders Törnqvist, Sverige 3.58.20
 6. E Schild, Schweiz 4.05.37
- (Arthur Herrdin, Sverige tvingades bryta efter fall vid 31 km)

Roligaste segern

Enligt en intervju i Rekord-Magasinet 1949 var en av Haralds roligaste segrar den han tog vid Svenska Skidspelen i Östersund 1948 före OS-vinnaren Martin Lundström. *"Jag hade farit hem till Örträsk för att vila upp mig efter OS, och tänkte inte starta. Men så fick jag höra, att man trodde det var jag som låg bakom den beryktade strejkaktionen bland storlöparna. För att vederlägga pratet ställde jag upp. Ingen tippade mig, därför var segern desto roligare."*

Bästa loppet

Fem gånger tävlade han utomlands utan att någon gång bli sämre än tvåa. Själv anser Harald att ett av hans absolut bästa lopp var femmilen i Holmenkollen strax efter OS. I den kuperade banan i trakterna av Nordmarka ledde han ett tag med åtta(!) minuter men sista milen hade man lagt nytt spår, och där gick det tungt värre. Norrmannen Halvard Eggseth närmade sig oroväckande snabbt men Harald åkte ändå i mål 2.25 min före norrmannen. Direkt efter loppet reste Harald de 140 milen till Boden där han vann sprinterdistansen med nära tre minuter före Lahtis-segraren Georg Westerlund och en del finländare som deltagit i OS. *"Det kändes som jag flög fram i spåret"*, berättade Sme-Harald. Vid SM i Kiruna samma år blev han SM-tvåa på den inledande 3-milen halvmilen efter Martin Lundström. Tre SM-tecken i lag blev det också för IFK Umeå på 15 km, 30 km och 3 x 10 km. I stafetten hade Harald åter en gång bästa tiden på andra sträckan och tog här sitt fjärde SM-guld i stafett.

Örträskloppet

Varje år gav Sme-Harald sin gamla förening ett handtag genom att ställa upp i Örträskloppet. Han segrade fem gånger i hemmatävlingen åren 1944-1949. Vid tävlingen 1949 var han, enligt Västerbottens-Kurirens utsände, legendariske sporreportern Bertil "Masen" Lindqvist, egentligen inte i form med feber i kroppen. Men när den talrika publiken redan vid starten gav sig tid att hylla sin olympier med ett fyrfaldigt leve då hade han inget annat val än att segra. "Den ständige tvåan" Enar Josefsson från Åsele blev slagen med minuten!

Skador och sjukdomar

De kommande åren efter OS i St Moritz förföljdes Harald av skador och sjukdomar (en krånglande hals) och kom sällan tillbaka till sin gamla form. Hans bästa insatser var en överraskande tredje plats på 18 km vid Skid- spelen 1949, andraplatsen 1950 och femteplatsen 1952 för IFK Umeå i stafett-SM samt femteplatsen på SM-femmilen 1951.

OS i Oslo 1952

Harald var uttagen på femmilen vid Olympiska Spelen i Oslo 1952 men startade inte på grund av halsfluss. Dagarna innan var han i fin form och trivdes med den välbekanta terrängen. Men natten innan loppet vaknade han med 39.5 graders feber och halsont. Trots det bestämde Harald sig för att försöka åka men kom aldrig längre än att snöra på sig skorna. Han kände hur huvudet sprängde och insåg att han inte skulle kunna genomföra sitt lopp. År 1953 deltog han för sista gången vid SM utan att vara fulltränad. Vid tävlingarna i Filipstad blev det en blygsam 22:a plats på 15 km.

Två Vasaloppsstarter

I Vasaloppet var Harald med vid två tillfällen. Första gången 1947 ledde han loppet tio km från mål tillsammans med Mora-Nisse och Anders Törnkvist då han fick en sträckning i ena låret och tvingades bryta. Andra gången var 1953 då han hans bror "Matte" skulle delta i loppet och övertalade honom att också starta. Som framgått var han detta sista tävlingsår i elitsammanhang inte alls fulltränad och slutade på 24:e plats.

Ofta i Vålådalen

Under sin elitaktiva tid försökte Harald så fort tillfälle gavs åka till träningsparadiset Vålådalen och sina goda vänner Gösta och Olga Olander. I Vålådalen vässade han sin form på ett effektivt sätt. Haralds träning under denna tid var av högsta kvalitet. Ofta åkte han skidor flera timmar dagligen. Denna träning kombinerat med fina arvsanlag gjorde att han hade en syreupptagningsförmåga som tidigare sällan eller aldrig uppmätts!

Målspottare i fotboll

Harald var också i många år aktiv fotbollsspelare där han spelade center för Örträsk SK i inlandsserien. Han var lagets specielle målspottare och hans rekord är sju mål i en match. Intresset för fotboll dalade dock något när han i en match 1948 fick ett par revben knäckta. Men knep det för hemmaklubben så snörde han på sig fotbollskängorna även de kommande åren. Den 13 oktober 1953 kunde man läsa i Västerbottens-Kuriren att Sme-Harald ledde Örträsk till seger på Gamliavallen över Umeå IK med 2-1. *"Bäst var Sme-Harald på centern som både kunde skjuta och fördela bollarna"*, hette det. Så sent som 1957 ställde han upp för sin klubb när "kanoncentern" Joel Andersson (senare med i Lycksele IF:s div 2-lag) blev skadad.

Ivrig jägare och fiskare

Sedan unga år har Harald varit ivrig fiskare och ägnat sig åt jakt i alla former, inte minst älgjakten. Under hösten 1949 inför VM i Rumford, USA 1950 (dit Harald på grund av sin

krånglande hals inte lyckades kvalificera sig) kunde man i tidningen "All Sport" läsa följande något överdrivna skildring av Harald Erikssons bravader: *"Under hösten 1949 lämnade Harald Umeå och flyttade sina bopålar till hemmamarkerna i Örträsk. Hela hösten tränade han med skogsarbete och jakt. I frågan om att ströva i skogen med bössan och ryggsäcken mil efter mil, dag efter dag, har väl Harald knappast en överman i detta land. Inget lodjur lär gå säkert för honom. Svårt att säga vad Smed-Harald längtat mest intensivt efter denna höst amerikaresan till VM på skidor eller att en gång få se vitögat på en björn som han ännu aldrig lyckats knäppa."*

Duktig skytt

Att Harald är en mycket duktig skytt har han många gånger visat i jaktsammanhang. Men även i skyttetävlingar har han haft stora framgångar. Redan under värnpliktstiden på I 20 i Umeå 1941 visade han hög klass genom att bli svensk armémästare i gevärsskytte. Under de sista Umeååren 1950-51 var han med i Umeå Pistolskytteklubb där hans främsta merit var andraplatsen vid SM i kamp med Sveriges bästa pistolskyttar.

Flyttade tillbaka till Örträsk

Efter den aktiva tiden som elitåkare på skidor bosatte sig Harald i Örträsk tillsammans med sin fru Margot och dottern Eva (född 1952). Han lät bygga en fastighet på Fridas Gränd några "stavtag" från Örträsk Kyrka. Till en början arbetade han i sin brors rörfirma och från 1953 fram till pensioneringen 1984 var han anställd vid Vattenfall. Han åkte land och rike omkring och jobbade med högspänningsledning (el- och värmemekanikeravdelningen). Senare blev han arbetsledare vid Juktans kraftstation i Storuman där han jobbade fram till pensionen. I Storuman hade han lägenhet och åkte hem till Örträsk på helgerna.

Harald har varit flitigt utnyttjad inom kommunpolitiken som ledamot i kommunstyrelsen, ordförande i kyrkofullmäktige, ordförande i jaktvårdsföreningen och dessutom sekreterare i länets SPF (Sveriges Pensionärsförbund). Dessutom har han till häromåret varit aktiv runt om i länet som sångare, predikant och efterfrågad föreläsare om skididrott förr och nu.

SM på Skidor i Umeå 1996

Från SM på skidor i Umeå i januari 1996 är vi många som minns Harald som omtyckt prisutdelare och funktionär vid start- och målplatsen på Gammliaavallen tillsammans med sina gamla klubbkamrater Martin Lundström och Gunnar Karlsson. Harald hade också hedersuppgift att medverka vid inledningsgudstjänsten i Umeås fullsatta kyrka där kung Carl-Gustaf och landshövding Georg Andersson (före detta Örträskbo) fanns på plats. Harald är nämligen sedan drygt 40 år veniat, som innebär att biskopen gett honom fullmakt till kyrkotjänst. Från predikstolen berättade Harald om sin religiösa övertygelse och den familjebibel han fick efter SM på skidor i Kramfors 1945. Han menar att denna bibel hjälpt honom att satsa allt på den bana som Herren utvalt åt ho-

nom. Haralds mor var varmt kristen och Harald har också haft sin kristna tro i hela sitt liv. Han menar att den inre harmoni som tron ger är betydelsefullt för tävlingsresultaten och man klarar sig också lättare undan droger och tobak. Om man vill nå resultat inom idrotten kan man absolut inte missköta sig. .

Inte bortglömd

Att Sme-Harald inte är bortglömd bekräftas av att han då och då får brev av autografsamlare runt om i världen. Även brev som är adresserade till "Skidåkaren Harald Eriksson, Sverige" kommer fram till rätt adress. Harald berättar att efter Berlinmurens fall har brevsörden från de gamla öststaterna ökat markant.

Fortfarande vid 90 års ålder håller Sme-Harald sig i fin kondition genom bland annat jakt och fiske. Flera gånger om dagen gör han promenader med sin hund Tekla i Örträsk och även i skog och mark. Under sommaren spelar han då och då boule på den gamla fotbollsplanen invid skolan i Örträsk tillsammans med ett 20-tal lika entusiastiska Örträskbor. Under hösten har denna nya innesport i byn blivit egen sektion i Örträsk Sportklubb.

Ett tack till alla som hjälpt till med städningen under året och välkommen att anmäla er till nästa år! Vi efterlyser även nya städare - välkomna!

GOD JUL & GOTT NYTT ÅR
önskar gymstyrelsen

Välkommen att fira Öregårdens fortlevnad

söndagen den 22:a januari kl 14.00 på restaurang Pärlan

Örträskbygdens intresse- & hembygdsförening bjuder på kaffe/thé & tårta

Tillväxt och planeringsutskottet med Gunilla Johansson, ordförande, Christina Holmgren, Lilly Bäcklund, Christer Rönnlund och Sven Rosqvist kommer att delta. Välkommen alla intresserade att komma och lämna förslag och idéer om förbättringar i Örträskbygden till utskottet.

HUR HÄ Ä NU FÖR TIN'

av
Astrid Helletun

No ha hä fäll vorti bra tokit här i väla
dem stäl å dem dräp å dem misshannel fólke.
Man kunn ju int' anne än unner hur dem ha'e
int'kunn dem må na bra te själa.

Å man kunn int' lit å tro pa nanting
int'ens vere kunn man länger lit oppa.
Förr va sômra, sômra å vintra va vintra
nu vet man int' va hä ä då hä fall en fling.

Förr i tin' fick onga va nöjd ôm dem fick socka å vanta
fick dem na mer sä va glädjen stor.
Dem va int' bortkruse vä na dyr'a sakren
å dem visst att föräldra fick vri å vänn oppa slanta.

Båna nu för tin', dem vill ju ha allt dem pek på
å dyr'a grejen vill dem ju ha.
Mobiltelefona å tôcke'na dataspela
vars dem få penninga från man int' kunn förstå.

Förr i tin' kunne fólke gå å häls på varann
å man behövd int' bju å krus, man bjudd på hä man hadd.
Nu kun man int' gå nagerst, då kunn man ju gå miste ôm nan dokusåp på TV
å hä kutes å hä jäktes sôm hä baki aschôle brann.

Å hä dem nu kall för sjukvård, ôm hä ska vi int' länger tala
man gett ju va frisk för å ôrk å va dåle.
För hä ä ju lögn å få en ti å kômman till en läkar
å på sjukhusa hörs hä va fullt oppa all sala.

Hä ä så myttje sôm ha vorte på e anne vis
förut va hä int' vanlit vä semlen för fetisdan.
Nu för tin' kunn man köp dem langt för jul
å dyr ä dem, int' kunn dem fäll va värd e tôcke pris.

Arbejt gjord man förr i tin' mest vä skoga och jola
ja hä fanns ju dem sôm gjord anne å.
Nu gå mång utan arbeit å ha ont te å fö sä
å onga ä fullväxt innan dem ha slute skola.

Å sôm hä ä te skolen nu för tin'
Lärara törs ju snart int' ens höj rösta.
Å att ta tag i nan ong, nå int' gå hä
då ge dem ba igen å stå där å flin.

Men hä ä tur att hä finns dem sôm ä bra å
sôm vet att skilj på mitt å ditt.
Å sôm ha lärt sä å va arte å ta hänsyn te dem sôm ä äller
hä ä ju dem sôm vi nu ha att hôppes på.

Lieslåtter – mer än att slå

Bladen kan vara långa eller korta, smala eller breda. Orven kan ha knapar av horn eller av trä. Det finns vackert dekorerade orv och enkla raka. Nya moderna med flyttbara handtag och gamla korta med fasta handtag. Solen sken och det var lieslåtterkurs med Kjell Gustafsson i Vargträsk. Ekomuseet var arrangör i samarbete med Vuxenskolan.

Kjell Gustafsson, Växjö och hans medhjälpare Ossian Ovik, Harplinge, kom med fullastad bil och släpvagn. Innan kursen drog igång ställde de fram slipstenar, orv och lieblad. Kjell berättade om liens historia och visade olika typer av liar.

Välja, slipa, ställa in Den lie som används i dag är som regel en kort lie som är enkel att hantera. Men visst kräver det träning att komma igång. Efter ett inledande pass med liens historia, orv, och lieblad fick deltagarna lära sig att slipa, ställa in sina liar och slå.

Gammaldags mat Till lunch serverades gammaldags mat. Kalvdans, filbunke, nybakat tunnbröd, hemkärnat smör, rökt abborre, basturökt fläsk och skummjolk. Sen var det dags för slåtter.

Finskt blad Självt åkte jag hem från Vargträsk med ett nytt finskt lieblad och många glada minnen. Agneta

Ett lieblad lät som plåt när Kjell slog på det. Kjell berättade och visade hur du ska känna igen ett blad som är bra. Det ljud som du hör får inte vara vare sig kluvet eller plåtlikande när du slår på bladet. Om du hör ett A, samma ton som i din telefon, då är det ett bra blad.

Kjell hade ställt upp orv mot lagårdsväggen och på marken låg flera olika lieblad.

– Vad kallar ni de här?

Att vässa sin lie är inte enkelt men inte heller allt för svårt. Det är tre saker att tänka på: Lyssna på ljudet, vattenstrålen som rinner över bladet ska bilda ett V. Och det får inte bubbla. Bladets undersida ska vara slipat cirka sju millimeter och ovansidan 5 millimeter.

Fredrik Sandell får hjälp med att se hur lien ligger an mot backen

Gustav Edholm böjer till sitt lieblad.

Albin Holmgren gick liekurs för att kunna sköta den äng som han och familjen har gjort av en gammal gräsmatta.

L-G Gruffman

Jan-Östen Sölvebrand tar hjälp av vispesticken

Sen finns det brynen också

Kjell visar den låda som han köpt på auktion. En låda med redskap för att göra en vispesticka med sand, när du är ute på fältet. Här fanns bland annat en bit av en slipsten, ett ko-horn fyllt med sand och en bit av en glasflaska. Anette Norberg ser på

Till höger: Vi får inte glömma maten. Riktig slåttermat

Nedan: Intresserade kursdeltagare får snart börja att bryna sina liar.

Text:
Agneta Gustavsson
Foto:
Alice Gustavsson &
Anette Norberg

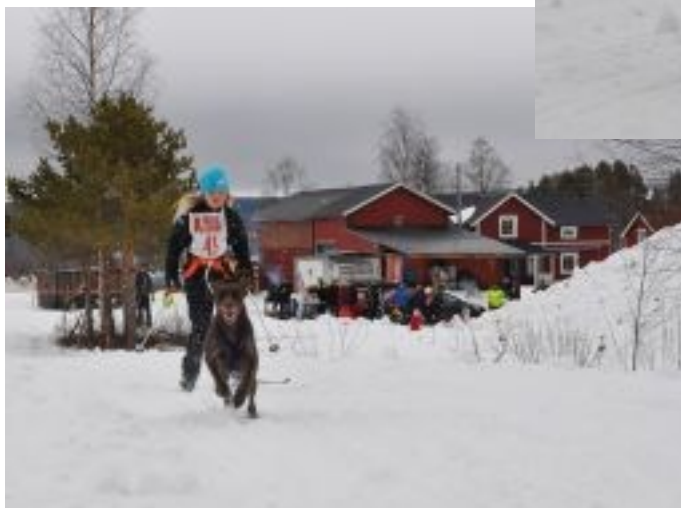
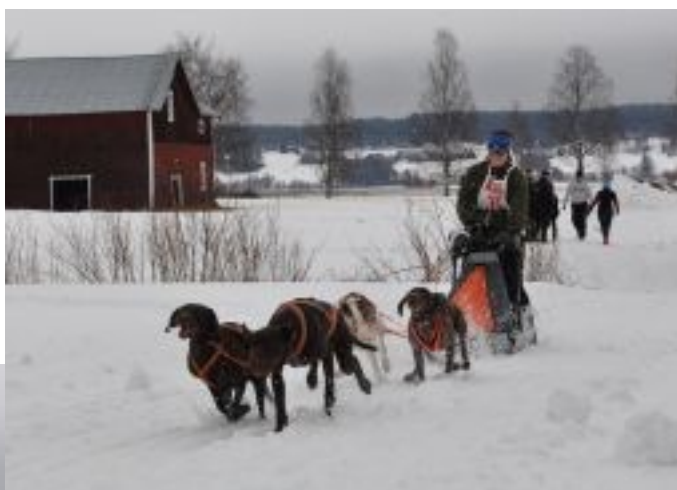

Örträskdraget 2011

I början av april så samlades många av oss draghundsförare för tredje året för att delta på årets Örträskdrag. Tävlingen anordnades av Lycksele Draghundsklubb i samarbete med Team Profine och precis som vanligt så var det Anna Börjesson med familj och många andra Örträskbor som såg till att tävlingen blev riktigt uppskattad. Särskilt roligt var det att det i år kunde erbjudas en kortare bana så att även de yngsta draghundförarna kunde vara med. Totalt var det runt 40 startande i sex olika klasser med både nordiska åkare och spannförare. Damklassen vanns av Sofia Börjesson och herrklassen av Kenneth Holmlund, segrare av motionsklassen var Tommy Johansson. I spannklasserna tog Anna-Sara Holmgren hem segern i 4-spann och Torgny Sjögren vann 6-spannssklassen. Vi som var där ser redan fram emot nästa års upplaga av Örträskdraget.

Team Profine genom Johanna Melin

Flottning i Öreälvens vattensystem fram till 1977

av
Ivar Söderlind

Till denna artikel har jag haft stor hjälp av Göte Edvinsson, Västra Örträsk och även övriga deltagare i studiecirkeln "Det skogsfinnska kulturarvet och kolonisationen av Lycksele Lappmark med fokus på Örträsk".

Flottning i Öreälvens vattensystem

Flottning har bedrivits i Öreälvens vattensystem från senare delen av 1800-talet redan innan Örträsk flottningförening bildades den 26 januari 1895. Fram till 1 juli 1977 pågick sedan flottning i Öreälven. Förutom i Öreälven förekom flottning i Sörbäcken (nedlagd 1917), Kvarnbäcken (nedlagd 1918), Vittanbäcken (nedlagd 1947), Bredträskbäcken (nedlagd 1948), Tellvattsbäcken (nedlagd 1960), Skuran (nedlagd 1966), Vargån (nedlagd 1970) och Vajbäcken (nedlagd 1971). Under flottningsepoken var dessa vattendrag viktiga transportleder.

Från Örträskets inlopp till dess utlopp fraktades timret i flottar eller notar. Först drog man virket med manskraft med hjälp av små spelflottar. Från 1913 hade man även motorbåtar till draghjälp. Första tiden, innan flottningssdammen byggdes, bedrevs så kallad tvåårsflottning som innebar att timret första året flottades ner till Örträsket där det förankrades i södra delen av sjön. Vid andra årets vårfloed flottades sedan timret ned till kusten.

Flottningssdammen nedströms Örträsksjön

För att kunna utföra flottningen från källflödena ut till kusten under ett år beslutade flottningföreningen att en damm skulle byggas. Länsstyrelsen gav tillstånd till dammbygget 1919. Enligt tillståndet skulle vattenståndet i Örträsket få höjas till 1,5 meter över medelvattenståndet. Det utlöste en våg av protester från lantbrukare runt Örträsket som menade att dämningen skulle medföra omfattande skador på åkrar och ängar. Efter överklaganden och omfattande utredningar kunde dammbygget komma igång 1923. Entreprenör var Carl Fri, Strömsund, som till en kostnad av 111 500 kronor byggde dammen. För stenarbetena anlätades stenhuggare från Småland och Hälsingland. Smidesarbetena utfördes bl.a. av smeden Jakob Renman, Örträsk, och i byggnadsarbetena engagerades många Örträskbor. Till följd av att dammen skulle byggas någon kilometer nedströms Örträsksjön (lantbrukarnas krav) måste dammen ha en ansenlig höjd för att man skulle uppnå den eftersträlvade dämningseffekten. Lagom till vårfloTTningen 1924 kunde Örträskdammen, med intilliggande dammkoja (avsedd för dammvakterna) tas i bruk.

Sista timmernoten på Örträsksjön dras av "PONNY 2" -77

Dammen havererade 1926

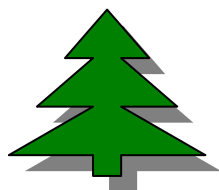
Vid högvattnet våren 1926 havererade delar av dammbyggnaden på grund av en konstruktionsmiss. Omfattande reparationer fick utföras till en kostnad av ca 40 000 kro-

nor. Efter den reparationen fungerade dammen med endast små underhållsreparationer fram till juli 1977, då flottningen i Öreälven upphörde och dammen togs ur bruk. Dammvakter de första tio åren, 1924-1934, var Johan Eriksson och Artur Näslund, 1935-1950 Engelbert Andersson och hans söner, 1951-1968 Richard Rolandsson och Albert Persson samt 1969-1977 Sture Holmgren och Sven-Emil Johansson. De sista stockarna nådde sin slutstation vid havet i Öre i juli månad 1977. Då hade totalt under alla år cirka 8 000 000 stockar eller ca 50 000 kubikmeter virke flottats längs älven. Varje år sysselsatte flottningen i älven hundratalet personer.

Flottningsdammen rekonstruerades och K-märktes 1992

Under 1980-talet fick dammen förfalla. Efter upprepade uppvaktningar av Göte Edvinsson, Västra Örträsk, hos länsantikvarie Karin Eriksson, och sedan Skogsvårdsstyrelsen konstaterat att det var av största vikt att bevara Örträskdammen för framtiden, beslutade länsstyrelsen i början av 1990-talet att 262 750 kronor skulle avsättas för dammens rekonstruktion och reparation via medel från länsarbetsnämnden. Detta arbete utfördes under åren 1991-1992 av Göte Edvinsson och Sven Erik Nygren, Skurträsk. Idag påminner den vackert belägna K-märkta flottningsdammen med intilliggande dammkoja om den tid som varit. Den är den största i sitt slag i Västerbotten och har blivit ett populärt utflyktsmål.

Vi önskar våra kunder, släktingar
och vänner en

**Riktigt God Jul
och**

Gott Nytt År

Ann-Gerd, Rolf och Anitha

...hos Restaurang Pärlan Örträsk

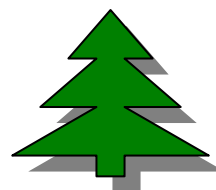
**Serveras lördagar och söndagar under adventstid
Kl. 16.00 med början den 26 november.**

Andra tider enligt ö.k
Ring för info och bokning 0932-30316, 073-0582043

Öppet alla vardagar Dagens lunch	kl. 7.30 - 14.00 11.00 - 14.00
-------------------------------------	-----------------------------------

Välkomna!
*Ann Gerd, Rolf, Anita,
Annelie & Anton*

PÄRLAN I ÖRTRÄSK
0932-30316 eller 073- 0582043

PRIS TILL ÅRETS ÖRTRÄSKARE

Årets Örtträskare 2011

är en person som verkligen månar om och underhåller infrastrukturen runt omkring Örtträsk. Yxa, såg och spade är verktyg som är ett måste att ha med i sin packning. Redan under sommaren börjar förberedelserna för att optimera framkomligheten. Genom hans arbete kan många på ett eller annat sätt komma ut i naturen under vinterhalvåret. Det främjar även folk från andra orter att ta en sväng förbi. Vad än kung bore skickar mot honom så åker han ut och sladdar nio mil skoterled så de är i toppskick till kommande helg fast han vet att det bara är att börja om på måndag igen.

Det är denna vilja och glöd som gör att Årets Örtträskare går till

UNO PERSSON

Årets Storfiskare

av

Gunnar Eriksson

Samarrangemanget "Årets Storfiskare i Örtträskbygden" fortsätter självklart med sina tre pimpeltävlingar även under 2012.

- Vi hade en planeringsträff i mitten av juni månad och något annat än en fortsättning diskuterades självklart inte, berättar Rolf Wahlberg som tillsammans med Jan Östen Sölvebrand och Sverker Jonsson utgör tävlingsledningen.

31 mars i Långsele, 7 april (påskafton) i Vargträsk och 14 april i Örtträsk.

Tre lördagar nästa år 2012 som bör bokas in redan nu!

"Årets Storfiskare i Örtträskbygden" – innehållandes tre pimpeltävlingar tre lördagar på raken – har under de föregående sex genomförda åren utvecklats för varje vinter.

- Vi vill i alla fall tycka det, i föl till femårsjubileet höjde vi prispengarna rejält till en nivå som alltså kvarstår, gångna vinter hade vi datoriserat anmälnings- och resultatförfarandet rakt igenom vilket utföll till stor belåtenhet, berättar Wahlberg.

Kommande vinter 2012 handlar det om den sjunde upplagan.

Något nytt då?

- Det kan det bli, vi pratar framför allt om vikten av att kunna bjuda på mer omkring själva pimpeltävlingarna, vi hoppas även kunna hitta verktygen för att locka ännu fler deltagare. Vi skulle också må bra av att ha ännu fler samarbetspartners, sponsorer, för att på så sätt kunna lyfta prisbordet ytterligare något pinnhål och gärna öka förtjänsten för arrangörsföreningarna, deklarerar tävlingsledningen för samarrangemanget mellan byarna och föreningarna i Långsele, Vargträsk och Örtträsk.

- Summa summarum har vi en mycket bra grund och koncept att stå på, men vill gärna vidareutveckla det ytterligare.

Tävlingsstaben

Intervju med Filip "Piraten" Landström

Av
Cia Landström

Filip 11 år bördig från Örträsk fick i somras en härlig upplevelse. Tio dagar tillbringade han tillsammans med 7 kompisar i samma ålder, ett stort TV-team från SVT med producent Lotta Unger i spetsen, i Skåne strax utanför Ystad. Scoutgården Grönby vid Anderslöv, förvandlas till "Värdshuset Sjömanskistan". Tio soliga, blåsiga, svettiga, långa, äventyrsfyllda dagar. Ingen av barnen kände varann från början, men precis som barn är, så fann de varann direkt vid avlämningen en blåsig, småregnig söndagsmorgon på Gästgiveriet i Anderslöv. Det mest märkliga som jag upplevde som förälder var att sonen INTE skulle ha någon packning med sig. Lite rena kallingar, strumpor, tandborste och handduk! I TIO DAGAR! Filip lämnades så över i SVT:s goda händer i de kläder han rest dit i - därefter var det piratkläder som gällde.

Hur kom det sig att du kom med i programmet?

- I februari i år satt jag och tittade på datorn på deras hemsida och såg att de sökte tjejer och killar, frågade mamma om jag fick söka och så fyllde jag i en massa frågor och skickade med ett foto som mamma hjälpte mig med. I april mejlade de att jag skulle komma på uttagning i Umeå. Då var det 200 barn som skulle intervjuas. Sen skulle de höra av sig inom en vecka men när det gått en vecka så tänkte jag att det inte blev något. En söndag ringde de och sa: "Vi vill att du kommer till Stockholm på slutcasting efter påskhelgen". Sen gick det så bra där att de ringde efter två dagar och sa att jag skulle vara med.

Hur kändes det att få veta det?

-Jag var hos farmor den eftermiddagen efter skolan när pappa kom och hämtade mig, så sa han att Kari från SVT ringt och sagt det, först trodde jag inte på pappa, sen blev jag skitglad!

Berättade du för klassen/kompisar?

-Inte från början för inget var ju säkert, men sen när jag visste så sa jag det. Alla tyckte det var kul bara.

Vilket tyckte du var allra allra bäst i Skåne?

-Allt! Allt! Att träffa nya shyssta kompisar, att träffa alla bussiga vuxna, alla äventyr, allt roligt.....

Bästa minnet?

-Det var nog att få kämpa mot kapten Svartskägg och att träffa de här olika personerna och att vi fick komma på själva, allteftersom, vad vi skulle säga och göra, vi hade som inget färdigt manus.

Värsta minnet?

-Att gå på plankan! Och sen så klart sista inspelningen, sista kvällen, vi var ledsna både av att skiljas åt och för allt vi gjort tillsammans. Glada för att träffa familjen igen men lessna för att det hela var slut - men riktigt slut var det ju inte ändå. Nu ser vi ju varann på TV och till sommaren ska vi försöka träffas igen.

Tycker du andra barn i din ålder ska söka?

- JAA, om de är mellan 10-12 år gamla.

Har du någon kontakt med de andra piraterna?

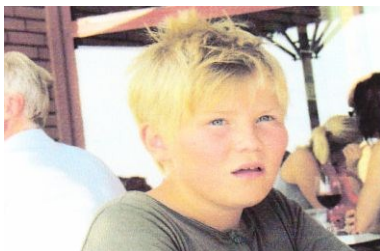
- Ja, med några. Vi träffades ju en dag i Malmö allihop veckan före första programmet. Oj så KUL det var, de va gött!

Vad är det viktigaste att tänka på när man är pirat?

- Att man inte får vara feg och att rädsla är en pirats värsta fiende.

Vad innebär parlamentering?

- Att man kan prata med sin fiende utan strid.

**Kan
som
bli
rat?**

Nu önskar jag alla STORA och SMÅ i Örträsk
en GOD och KUL JUL!

- Nej, man måste veta vad piraternas hederskodex betyder
och innebär.

**vem
helst
pi-**

"Rädsla - en pirats VÄRSTA fiende"

Intervju med Fred Elfving

av
Elsebeth Wälivaara

Boule i Örträsk**Är du nöjd med boulesäsongen? Hur många har det varit på träffarna?**

Jag är nöjd, vi har varit många spelare under sommaren, 8 st som minst och 21 st som mest. Ett snitt på ca 12 st och det är en liten ökning jämfört med förra året.

Kan man börja spela till sommaren fastän man är nybörjare?

Om det finns önskemål från nybörjare så kan jag ha en introduktion för att lära sej regler m m.

Klot finns att låna för den som vill prova på.

När börjar och slutar säsongen?

Säsongen börjar så fort snön har försvunnit och planen har torkat upp, slutar när kylan blir för sträng och dagarna blir för korta.

Är boule en sport för alla eller bara för pensionärer?

Boule är en sport för alla, en familjesport där alla kan vara med och få utbyte med varandra. Lite spänning och lagom motion!

Varför det ibland kallas för en sport för pensionärer beror kanske på att pensionärer har möjlighet att spela under dagtid.

Boule är ingen sport som är mer lämpad för varken män eller kvinnor, dock är det oftast en man som är skytt om det är ett mixat lag (men inget säger att det behöver vara så). Högre status att vara skytt jämfört med att vara läggare, det beror nog på att det finns en tävlingsgren i skytte men inte för läggare.

Tävlingar?

Vi har haft en tävling, klubbmästerskap i dubbel och nästa år ska vi ha tävlingar i singel, dubbel och trippel.

Utbyte med spelare från andra orter?

Målsättning för nästa säsong är att vi ska spela mot Bjurholm, Vännäs och Vindeln och att det är vi som arrangerar tävlingarna.

Planer inför framtiden? Önskemål?

Få fler att delta. Fast tid varje vecka. Spontana spel.

Förra sommaren tränade vi olika moment, men i år har det mest blivit bara spel, så en tanke är att träna ett moment i ca 10 min i början varje träff. Då kan man utvecklas bättre speltekniskt.

Bilda en sektion inom ÖSK och fördelen med detta är att kostnaden blir mindre än om vi startar en klubb på egen hand. För att få delta i "riktiga" tävlingar i boule krävs medlemskap i en klubb.

Spela inomhus på vintern. Vill vi spela under vintern så måste vi åka till Umeå eller Vännäs.

Normalpris på godkända tävlingsklot är ca 800 kr för 3 st. Klot som köps på bensinmackor duger gott.

Boule ska vara lustfyllt att spela, inte kravfyllt, vi ska trivas tillsammans och skratta mycket!!

Fred i skjutposition. Notera tålyftet på högerfoten.

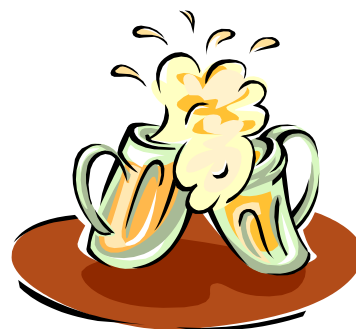
Pärlan lever vidare, det firar vi med pubkväll

Trettondag jul den 6 januari kl. 20.00 – 01.00

Underhållning med Örträskes egna trubadur, David Henriksson

Grillen är öppen 20.00 – 00.30 Entré 50:-

Välkommen!

Aktiviteter på ekomuseet—en resumé

Sommaren på ekomuseet inleddes med uppförande av timmerstommen/kornlogen.

Som alltid tar första stockvarvet tid innan grundstenarna justerats in. Men, vi hade en del huvudbry inför fortsättningen och var tacksamma när Tomas Holmström kom till vår undsättning.

Den 28 juni kom en busslast besökare från Ånäset på ett uppskattat besök. Aine Nilsson, Barbro Gustafsson, Birgitta Norberg, Marie Lycksell, Anette Norberg och undertecknad välkomnade. Vi delade in i tre grupper, så en grupp i taget fick kaffe och tunnbrödklänning med gubbröra medan övriga två grupper guidades runt.

250 års-jubileet firades speciellt i dagarna fem, först med öppet hus på Vargträskdagen den 9 juli, då vi för första gången visade nya berättande illustrationer i färg, vilka Paul Karlsson arbetat med under den gångna vintern.

Den 10:e juli roade Örträsk's teaterensemble med skrönor från Örträskbygden och följande tre dagar hölls en lieslåtterdag och gamla mattraditioner, en hantverksdag med näver och björnmossa samt en dag då deltagarna fick karda, spinna och tova ull. Hantverksdagarna möjliggjordes tack vare samarbete med Vargträsk Intresseförening, Studieförbundet Vuxenskolan i Lycksele och länsstyrelsen, som bidrog med medel från Europeiska jordbruksfonden.

Karl-Henrik Nilsson, Stig Gustafsson, Tomas Holmström och Erland Edlund funderar. Tobias Sölvebrand deltog också.

Utställningen på ladugårdsvinden är mycket uppskattad.

Skrönor från Örträskbygden lockade till många skrott

Bli medlem i hembygdssföreningen Ekomuseet

Vår målsättning är att öka antalet stödjande medlemmar och besökare till Ekomuseet. Vi vill fortsätta vårda en del av kulturarvet och nybyggarepoken i Örträskbygden, som så tydligt kan avläsas i Vargträsk.

Passa på att bli stödjande medlem genom att sätta in avgiften på 50 kr/år till Hembygdssföreningen Ekomuseet på plusgirokonto 26 19 17 - 9.

Vi hoppas på Ditt medlemskap och stöd. Välkomna till Ekomuseet!

Myrarna

av
Sonja Danielsson

Myrarna

Dm Gm A7
 My - rar - na har slu - tat glö - da. Blek - ta vän - tar
 7 Dm D7 Gm Dm
 de på snö. Nät - ters köld har hun - nit dö - da hös - tens
 14 A7 Dm A7
 får - ger, mar - kens grö - da, men i för - nan bi - dar tå - ligt
 21 Dm Gm A7 Dm Gm
 som-marns hem - ligt göm - da frö. My - rar - na har slu - tat
 28 A7 Dm A
 glö - da. Blek - ta vän - tar de på snö.

Myrarna har slutat glöda.
 Blekta väntar de på snö.
 Nätters köld har hunnit döda
 höstens färger, markens gröda,
 men i förnan
 bidar tåligt
 sommarns hemligt gömda frö.

Tunga skyar släcker ljuset.
 Regnvind vänder vitt till vått,
 spolar ilsket bort allt fruset,
 sköljer skimret ner i gruset.
 Nakna grenar
 slår mot stormen,
 träden gråter, allt är grått.

Ljuset tänder himlaranden.
 Nya dagen vaknar kall.
 Frost har bäddat dun på landen,
 kritat gräsens streck i sanden,
 hängt i träden
 glitterdroppar,
 klara pärlor av kristall.

Myrarna har slutat glöda,
 blekta väntar de på snö.

Ur "Meloder, nynningar och melodejor"
 visor från Lappland

EFTERLYSNING

Vill du vara med och påverka? Vill du representera Örträsk i hembygdsföreningen Ekomuseet i Vargträsk?
 Vi behöver representation till både denna styrelse samt representanter till "Alla tiders Lycksele" eftersom styrelsen inte mäktar med detta själva.

Välkomna att höra av er till någon i styrelsen eller maila till lindelin@passagen.se
 Styrelsen ÖIHF

EFTERLYSNING

Har du ett förslag på hur en anslagstavla/välkomstskylt/informationsskylt skulle kunna se ut med placering innan man kommer in till byn och där information om arrangemang m.m. kan finnas?
 Välkommen med ditt förslag till lindelin@passagen.se

Styrelsen ÖIHF

Örträsk hembygdsförening 70 år

av
Ivar Söderlind

I denna beskrivning av Örträsk hembygdsförening har jag gjort ett antal nedslag i föreningens historia fram till idag. År 2010 slogs Örträsk hembygdsförening ihop med Örträskbygdens intresseförening (bildad 1990) till "Örträskbygdens intresse- och hembygdsförening". Fakta har jag bland annat tagit ur den historik på 25 sidor som Margareta Dahlgren, Örträsk, sammanställde 2007 då föreningen fyllde 65 år. Stor hjälp har jag även haft av mina kamrater i studiecirkeln "Det skogsfinska kulturarvet och kolonisationen av Lycksele lappmark med fokus på Örträsk" som startade i oktober 2010 och som under hösten 2011 fortfarande pågår för fullt.

Bildades den 25 maj 1942

Det var den 25 maj 1942 som Örträsk sockens hembygdsförening bildades i närvaro av ett 25-tal sockenbor. Bakgrunden var att Johan och Signe Dahlgren den 21 mars samma år (på Johans 50-årsdag) deponerade ett gåvobrev, som gällde udden Näsberget nere vid Örträksjön, hos kommunalfullmäktiges ordförande, överlärares Henning Odenram. Villkoret för donationens infriande var att det inom tio år bildats en hembygdsförening som skulle vara mottagare av gåvan. Det var just på Näsberget som Örträsk's förste nybyggare Johan Philipsson Hilduinen bosatte sig troligen 1678.

Årsavgift på 1 krona 1942

Det beslutades att årsavgiften skulle vara 1 krona för varje enskild medlem. I föreningens stadgar framgår att föreningen "*har till uppgift att till glädje och trevnad för nuvarande och kommande generationer, med största möjliga fullständighet anskaffa och, å område som av lantbrukaren Johan Dahlgren och dennes hustru Signe Dahlgren skänkts för ändamålet, låta uppföra och bevara en gammal gård för socknen karaktäristisk typ*". Vidare kan man läsa "*föreningen vill med sina samlingar bereda möjlighet för ungdom i bygdens skolor, studiecirklar eller enskilda till ett mera bygdebetonat studium av flydda tiders kulturförhållanden och därmed stärka känslan av samband med gångna släkten och därmed också stärka kärleken till hembygden*".

Första verksamhetsåret 1942 hade föreningen 103 medlemmar, 723 kronor i intäkter och 21 kronor i utgifter. Andra året 1943 hade medlemstalet ökat till 135 medan intäkterna sjunkit till 135 kronor (enbart medlemsavgifter) medan utgifterna uppgick till en enda krona. Årsavgiften har sedan ökat genom åren och är idag (2011) 150 kronor för medlemmar som är 18 år och äldre och 20 kronor upp till och med 17 år. Bortsett från de allra första åren har hembygdsföreningen genomgående haft ca 200 medlemmar. Trots att befolkningen i Örträsk kraftigt har minskat från drygt 1200 under 1960-talet till ca 300 medlemmar år 2011 har hembygdsföreningen kompensrats med att utflyttade och fritidsboende stöder föreningen genom medlemskap

Första styrelsen

Ordförande i den första styrelsen blev kronojägaren Gustaf Jonsson, Örträsk. I övrigt bestod styrelsen av hemmansägare Axel Gustafsson, Skarda, hemmansägare J O Jonsson, Västra Örträsk, fröken Jenda Karlson, Örträsk, fröken Ellen Lindström, Långsele, hemmansägare Manfred Norberg, Vargträsk, överlärare Henning Odenram, Örträsk och poststationsföreståndare Viktor Örtelius, Örträsk. År 1944 valdes den nye kyrkoherden i Örträsk församling, Oskar Lundgren, till ordförande i föreningen, en post han innehade till 1961 då han flyttade från Örträsk och efterträddes av Herman Hellgren.

Hembygdsfester och hembygdsdagar

Den första hembygdsfesten (sommarmesten) hölls 1946 och gav ett netto på 449 kronor. Jenda Karlsson basade för kaffeserveringen och på programmet stod diverse tävlingar, sång och föredrag. År 1957, då krönikespelet uppfördes för första gången (se längre fram i denna artikel), hade hembygdsfesten enligt Västerbottens Folkblad en talrik publik med de rekordhöga intäkterna 2 216 kronor (motsvarar 26 000 kronor i 2011 års penningvärde) och hade 1197 kronor i netto. På 1960-, 70- och 80-talen blev festerna mer omfattande med kända artister, festtåg från posthuset till hembygdsområdet, logdans med kända orkestrar m.m.

Ett exempel är hembygdsdagarna 1971 som under två dagar samlade en rekordpublik på nära 4000 personer. Ett par hundra personer lockades under lördagseftermiddagen för att delta i och titta på motionsstafetten runt Örträsksjön. Senare på kvällen dansade nästan 1000 personer på danslogen till toner av Z-brass från Östersund. Vid söndagens festligheter var det ca 2000 personer vid familjeföreställningen med bland annat Jokkmokks-Jocke och välkända sånggruppen QBA från Örträsk. På söndagskvällen dansade närmare 400 personer gammalt och modernt till Åke Wallentins. På grund av många besökare, framför allt under hembygdsfesterna, och omfattade biltrafik blev det nödvändigt att bygga en ny väg ned till hembygdsområdet. Vägen med nuvarande sträckning blev klar 1967 och asfalterades 1978.

I många år var Margareta (Greta) Jonsson, född Hellgren, 1909-1989, historieberättare på Örträskdialekt vid hembygdsfesterna. Hon var folkskollärare i Västra Örträsk och sekreterare i styrelsen under lång tid. Hennes samling av bilder, dikter och sånger finns sedan 1999 i Dalgården. Under 1980-talet tog eldsjelen Evy Persson, ordförande i hembygdsföreningen 1997-2004, över denna fina tradition efter Greta och läste med träffsäker humor en strof till varje inslag i festtåget.

Förutom Greta Jonssons samlingar på Dalgården bör även Örträskfotografen Klara Perssons ca 400 fotografier från 1910- till 1940-tal nämnas. Hennes unika fotografier är infogade i album som finns att beskåda i Dalgården.

Hembygdsfesten har under 1990- och 2000-talet anordnats andra och numera tredje helgen i juli månad. Det har varit i något enklare former än tidigare (utan rikskända artister och festtåg) men med aktiviteter och trevlig underhållning, under ett flertal år med Gun Rehnman som konferenciär och underhållare.

Det är alltid stor uppslutning av nuvarande och före detta Örträskbor som umgås och trivs. Återkommande aktiviteter är bland annat friluftsgudstjänsten, försäljning av saker och ting i ErikLars-gården, korandet av Årets Örträskare och inte minst frossandet av hemkokt palt i Dalgården. Årets Örträskare är en ärorik utmärkelse som hembygdsföreningen delat ut varje år sedan 2001. Första året var det Gunnar Astergren som fick utmärkelsen. Från 2007 har det blivit ett publik- och underhållningsmässigt lyft för

hembygdsfesten genom föreställningarna av Örträsk's teatergrupp som bildades i samband med krönikespelets återuppförande 2007.

Örträsksjön Runt

Dagen innan hembygdsfesten har under senare år "Örträsksjön Runt" i löpning med Örträsk Sportklubb som arrangör avgjorts med ett hundratal elitlöpare och motionärer från hela länet. Prisutdelningen äger rum under eftermiddagen på hembygdsområdet samtidigt som det pågår uppskattad loppmarknad intill eller i danslogen. Självklart är serveringen i Dalgården öppen. På kvällen har sportklubben sin traditionella fest med mat, dans och underhållning i danslogen.

Krönikespelet hade urpremiär 1957

År 1957 var det under sommarfesten urpremiär för krönikespelet "Där västeröver" som dramatiserats av dåvarande överläraren i Örträsk, Sigvard Karlsson. Spelet bygger på anteckningar om lappmarkens tidigaste bebyggelse som sammanställts av tidigare kyrkoherden Oskar Lundgren. I första akten kommer familjen Hilduinen till Örträsk och de duktiga amatörskådespelarna från Örträsk under ledning av Stig Svensson gav en bild av hur mötet med samer och överhet kunde ha gått till. Spelet inleds med att finnen Johan Philipsson Hilduinen år 1678 kommer gående längs sjöstranden med sin familj, slår sig ned vid Näsbergets fot och berättar om sina vandringar. När Harrbergsgubben dyker upp spetsas det hela till och akten slutar med en uppgörelse mellan de båda vildmännen. Andra akten utspelas 40 år senare vid tiden omkring 1718. Här möter man först gamla mor Hilduinen i samspråk med sin dotter. Därefter dyker sönerna Johan och Samuel samt nybyggaren och skatteskokaren Pål Persson från Mjösjö upp. När så konungens befallningsman med sekreterare kommer ridande över kullarna drar det ihop sig till öppet handgemäng mellan de höga herrarna och den snarstuckne Samuel. I Västerbottens Folkblad hette det att det bjöds på amatörteater av allra bästa märke. Enligt samma källa spelades Johan Hilduinen av Einar Rehnman, Harrbergsgubben och även befallningsmannens sekreterare av Mauritz Eriksson, Mor Hilduinen av Mait Rehnman, Margareta av Signe Dahlgren, sonen Johan av Sigvard Karlsson, sonen Samuel av Berndt Karlsson, konungens befallningsman av Stig Svensson, Pål Persson av Christian Jonsson, Johan Hilduinen's bror Filip av Herman Hellgren samt familjens barn av Gunno Johansson, Gretel Jonsson och John Albertsson.

I Västerbottens Folkblad beskrevs "teaterscenen" vid premiären 1957 på följande målande vis: *"En ypperlig scen bjöd terrängen på Näsberget, som för övrigt är den plats där nybyggaren Hilduinen slog sig ned år 1678. Slutningen ned mot sjön tillhandahöll en naturlig scen, som gav god plats åt både de medverkande och den talrika publiken. Örträsket med Gaffelbergets branta profil gav bakgrund och när vår herre själv svarade för dekoren kunde resultatet endast bli det bästa tänkbara. Få naturliga scener i vårt land torde kunna tävla med Örträsk's när det gäller vackert och stämningsskapande läge."*

Krönikespelet 1969. Mait och Einar Rehnman till höger på bilden. Foto: Martin Axelsson

Krönikespel 1986, 2007 och 2008

När krönikespelet "Där västeröver" framfördes på hembygdsfesten 1986 medverkade en sista gång tre av skådespelarna från uruppförandet 1957 (Einar Rehnman, Mauritz Eriksson och Mait Rehnman). Föreställningen filmades av förre Örträskbon Leif Bergman och är överförd på videokassett. Krönikespelet återuppfördes på hembygdsfesten den

15 juli 2007 med hjälp av ett bidrag på 15 000 kronor från Lycksele kommun. Åsa Lindström och Gretel Jansson var regissörer, Margoth Elfving producent och 13 amatörskådespelare med sina rötter i Örträsk medverkade. Totalt var ca 25 personer engagerade innan och under själva föreställningen. Trots att vädergudarna såg till att det hällregnade under den timme som krönikespelet varade blev det stor succé med livligt bifall från en talrik publik. Regnet gjorde dock att det inte som planerat gick att videofilma det hela. Även 2008 genomfördes krönikespelet under hembygdsfesten, denna gång under fina väderförhållanden inför ca 400 livligt applåderande åskådare. Föreställningen videofilmades av Ture Örestig och är överförd på CD-skiva.

Den teatergrupp som bildades i samband med krönikespelets återuppförande 2007 har under hembygdsfesterna 2009-2011 framträtt med nya mycket uppskattade teaterstycken med skrönor och berättelse från Örträskbygden. Manus och regi står Gretel Jansson för.

Andra aktiviteter på hembygdsområdet

Information om aktiviteter på hembygdsområdet presenteras regelbundet på Örträsk hemsida www.ortrask.se.

Här följer exempel på aktiviteter som förekommer på hembygdsområdet:

Valborgsmässoafton är det varje år traditionellt firande i backen ovanför hembygdsområdet med vårtal, brasa, körsång av Svantekören, servering och korvförsäljning.

Nationaldagen den 6 juni firas varje år med öppethållande och servering i Dalgården.

Midsommarafton är det under eftermiddagen servering, dans och lekar runt midsommarstången för alla åldrar.

Midsommardagen anordnas dans för gammal och ung i danslogen mellan 21.00–02.00 med ett populärt dansband. Under de senaste åren har trubaduren David Henriksson spelat under grillbuffén i tältet på hembygdsområdet och coverbandet RiffRaffRuff spelat senare på kvällen. Antalet besökare har ökat under senare år och uppgick 2011 till drygt 900 betalande.

Motionsdanser på danslogen för en lite äldre publik började under sommaren 1993 anordnas på initiativ av Sixten Persson, Örträsk, oftast söndagar mellan 18.00–21.30. I samband med danserna håller hembygdsföreningen serveringen i Dalgården öppen. Sedan 1993 har motionsdanserna blivit tradition som varje sommarsäsong anordnas 4-8 gånger.

Serveringen i Dalgården har under juli öppet några timmar under vardagar. De flesta helger hyr hembygdsföreningen ut Dalgården för bröllop, födelsedagsfester, familjefester osv.

Sång i sommarkväll i samarbete med kyrkan anordnas en onsdagskväll i juli månad

Surströmmingsfesten i Dalgården i slutet av augusti månad varje år med surströmming, hembakat tunnbröd, hemodlad mandelpotatis, musik och dans är mycket uppskattad.

Kursverksamhet, seminarier och föredrag i hembygdsföreningens regi

Hembygdsföreningen har under årens lopp initierat åtskilliga kurser, seminarier, föredrag och även studiecirklar. Kursverksamhet med inriktning mot byggnadsvård samtidigt som föreningen fått hjälp med underhållet på hembygdsområdet har regelbundet förekommit. Det har handlat om byggande av gårdsgård, gamla målningstekniker, fönsterrenovering, takläggning med näver och torv osv.

Seminarier och föredrag, oftast med historisk inriktning, har återkommit med jämna mellanrum. Det har handlat om "Skogsfinnar i norra Sverige", "Örträskbygdens Forntid", "Skogsblomman", "Vårt skogsfinska kulturarv i kolonisationens spår", "Lapps katteland på Geddas tid", "Markrättigheter under mer än 400 år i kolonisationens tjänst", "Kulturhistorisk vandring i Örträsk", "På spår efter Hilduinen", "Det skogsfinska kulturarvet och kolonisationen av Lycksele lappmark" osv.

Byggnader och andra anläggningar på hembygdsområdet

Avslutningsvis följer en kort beskrivning av de byggnader och sevärdheter som finns på hembygdsområdet. Byggnadernas underhåll är ett ständigt återkommande behov som även i fortsättningen kräver många dagsverken, tid och engagemang av ideellt arbetande eldsjälar.

Stolpboden (härbret) stod tidigare på Herman Hellgrens hemman och skänktes till hembygdsföreningen 1947. Det är den äldsta bevarade byggnaden i södra Lappland med året 1680 inristat ovanför dörren. Genom åldersbestämning har man konstaterat att byggnaden verkligen är från den tiden. Johan Philipsson Hilduinen och hans söner har sannolikt en gång uppfört den på Näsberget. Stolpboden fick nytt nävertak täckt med takved 2005.

Erik Larsgården (Gammgårn) från tidigt 1700-tal såldes till hembygdsföreningen av Hjalmar och Linnea Gustafsson och flyttades från "Inibyn" till hembygdsområdet 1947. Den användes som samlingslokal till dess att Dalgården stod klar 1981. Byggnaden renoverades 1989-1992 då kammaren blev återställd efter att tidigare använts som kök. Dörren till kammaren har kvar sin originalmålning från början av 1800-talet.

Smedjan (Jan Pers smidja) från sent 1700-tal eller tidigt 1800-tal flyttades till hembygdsområdet 1953. En hemmagjord cykel, som numera finns att se i Erik Larsgården, följde med vid flytten. Einar Rehnman har stått för inredningen.

Skvaltkvarnen flyttades till hembygdsområdet 1953 på initiativ av Johan Dahlgren. Den var sista gången i bruk under första världskriget 1914-1918 då man under ransoneringsstiden ägnade sig åt "svartmalning". Den drevs med vattenkraft och hade sin placering vid Kvarnbäcken.

Slåtterkojan flyttades 1984 till hembygdsområdet. Ursprunglig plats var nedströms Sörbäcken där den fyllde sin funktion vid "ängesslått".

Bagarstugan kommer från ett hemman i Fårberget och ägdes i slutet av 1800-talet av Jacob Olofsson och hans hustru Emma. Sven-Olof Lycksell skänkte byggnaden till hembygdsföreningen och 1980 flyttades den till hembygdsområdet. Sedan dess har bagarstugan stått till förfogande för brödbakning. Två

tegelstenar från den ursprungliga muren är bevarade och fästa på utsidan på den nya muren. Den ena stenen är märkt med året 1799.

Danslogen inköptes i början av 1960-talet från Lomfors. Den placerades där Dalgården nu står och användes för fest och danstillställningar. Logen befanns snart vara för liten

för den danspublik som besökte Örträsk. År 1976 inköptes därför en loge som under några år fungerat som Örträsk Sportklubbs dansloge i Västra Örträsk. Den befintliga logen flyttades då till sin nuvarande plats och byggdes ihop med den nya logen.

Dalgården, den stora hembygdsgården i två våningar med serveringsutrymmen började byggas 1980 av ett finskt timmerhusföretag från Kemi. Det invigdes av landshövding Sven Johansson i maj 1981. Bygget kostade föreningen 800 000 kronor. Till Dalgården inköptes bl.a. 100 stolar och 13 bord. Medlemmar i hembygdsföreningen bidrog genom att betala var sin stol och fick skriva in sitt namn under stolsitsen. I Dalgården finns en permanent utställning av gamla bruksföremål och fotosamlingar. På andra våningen finns sedan 15 juli 2001 en permanent utställning om Gotthards biograf som fanns i Örträsk åren 1935-1964. Tidigare Örträskbon Leif Bergman har där byggt upp ett litet hus som är en kopia av biografens maskinrum.

Sommarladugården har stått på kronotorpet Höglunda. När det lades ned 1984 flyttades ladugården till hembygdsområdet.

Träskulpturen skall ge en bild Johan Philipsson Hilduinen, den förste nybyggaren och kolonisatören i Örträsk. Skulpturen, som är snidad av Bengt Fransson, Lycksele, invigdes 1978 i samband med byn Örträsk 300-årsjubileum. 22 864 kronor kostade skulpturen föreningen.

Badplatsen nedanför danslogen anlades 1992 av Örträskbygdens intresseförening. Idag ansvarar hembygdsföreningen för anläggningen.

Välbesökt och lyckat 250-årsfirande i Vargträsk

av
Gunnar Eriksson

Vargträsk firade andra helgen i juli att det var 250 år sedan första nybyggaren Eric Ersson slog ner sina bopålar i den lilla lappmarksbyn.

- Vi är helnöjda med jubileumshelgen, bra väder, oerhört många besökare, goda minnen och episoder och ett program som blev så bra som vi hade hoppats på, summerade Vargträsk Intresseförenings ordförande Jan Östen Sölvebrand.

Vargträsk har i dag som bekant endast två bofasta invånare (Elsy Edlund och Anette Norberg), men under somrarna lever byn upp med sommargäster i nästan alla nära 30-talet fastigheter runt sjön som är centralpunkten i byn.

Vargträsk Intresseförening hade bjudit in till julihelgens firande med anledning av att det var på pricken 250 år sedan första nybyggaren anlände.

Under lördagen arrangerades den årliga Vargträskdagen med samkväm, servering, musikuppträdande av Over & Out, en historisk berättelse av Anette Norberg, tipspromenad och mycket, mycket annat.

- Det var välbesökt och mycket lyckat. Att välbekanta Kent Larsen, som bodde i bygden för 30-talet år sedan, kom och berättade en del minnen och episoder var självklart ett extra russin i jubileumskakan på samma sätt som att fyra damer som på 1930- och 40-talet gick i skola här i byn fick äran att avtacka minnesträdet som vi planterade under detta jubileum, berättade Jan Östen Sölvebrand.

Under söndagen handlade det först om en teaterpremiär invid Ekomuseet innan den officiella jubileumsmiddagen avhölls på söndagsaftonen.

- Där blev vi rejält tagna på sängen när det nu anmälades hela 130 personer, långt över våra förväntningar, det blev ett så kallat angenämt problem att organisera upp det, så ordföranden som precis som de flesta andra Vargträskbesökarna under jubileumshelgen kunde träffa många hemvändande bekanta från förr i tiden.

Vargträsk bys 250-årsfirande fortsatte in i kommande vecka under temat "Så levde man förr" där Hembygdsföreningen Ekomuseet höll i trådarna.

- Alla våra aktiviteter under detta år har ju en jubileumsstämpel över sig, avrundade Jan Östen Sölvebrand efter den stora och lyckade jubileumshelgen.

250-årsfirandet i Vargträsk var mycket välbesökt under helgens jubileumsaktiviteter.

Bandet Over & Out uppträdde under Vargträskdagen.

Vargträskbasen Jan Östen Sölvebrand intervjuade kvartetten, från vänster, Elna Persson, Elsy Edlund, Henny Sölvebrand och Lisa Eriksson vilka alla gick i skola i Vargträsk under 1930- och 40-talen. Dessa damer fick denna dag äran att avtäcka det minnesträd som planterades som ett bevis för byns första 250 år.

Välbekanta Kent Larsen berättade minnen och episoder från sin tid i Vargträskbygden.

Foto: Åke Runnman

Örträskamatörerna bjöd i samband med Vargträsk 250-årsjubileum på premiären av folklustspelet "Skrattar bäst som skrattar sist"

Barnbekymmer i juletid

av
Henrik Berglund

Den 1:a november 2011 klockan 22.19 föddes Benjamin Berglund. Som alla föräldrar så tycker jag han är det sötaste barnet man kan tänka sig. Han är mjuk och gosig, han har jättesmå och gulliga tår, han gör roliga grimaser och jag önskar honom självklart det allra bästa i livet.

Men han har också några egenskaper som inte är fullt lika gulliga. När han ligger på skötbordet brukar han kissa och bajsas precis efter att jag har tagit av honom den gamla blöjan. Denna egenskap blir ännu mer otrevlig om han samtidigt kissar ner pappas nytvättade morgonrock. Varför kunde han inte ha klarat av det innan jag tog av honom blöjan?

En annan egenskap han har som han delar med de flesta barn är att han har svårt att skilja på dag och natt. Benjamin är faktiskt ganska bra på att sova på nätterna, men trots det så vaknar han någon eller några gånger per natt och det räcker för att sätta mig helt ur spel. Jag kan berätta att han inte är lika söt tredje gången man måste gå upp ur den varma sängen och jag är definitivt inte en lika bra pappa klockan 2 på natten.

Allt detta har fått mig att fundera hur Josef och Maria hade det när de fick sin första son Jesus för mer än 2000 år sedan. Vilka graviditetsbesvär hade Maria? Var Jesus vaken hela nätterna och skrek? Hur hanterade Josef sin papparoll? Julen är väldigt jordnära. Hur kan den vara något annat, den handlar om ett litet barn? Julen är samtidigt väldigt andlig. Det är profetior som går i uppfyllelse, änglar som sjunger "Ära åt Gud i höjden" och vise män som har följt en stjärna. Hur skulle julen kunna vara något annat än andlig? Det är ju Gud själv som ligger inlindad, på en säng av hö. Det andliga blir jordnära! Läs t.ex. psalm 126 i psalmboken.

När Gud ska berätta för oss om sin kärlek, när han ska undervisa oss om sitt rike och när han ska befria oss från det onda, då kommer han till oss som ett litet barn. Det är helt ofattbart! Det är väl därför vi fortsätter att fira det mer än 2000 år senare.

Jag önskar er en välsignad julhelg!
Henrik Berglund
distriktspräst i Forsdala- och Örträskdistrikten
Lycksele församling.

Ombud för:
Svenska Spel
Apoteket
Systembolaget

Öppethållande Jul & Nyår

Måndag - Onsdag	9.30 - 17.00
Torsdag 22/12	9.30 - 18.00
Fredag 23/12	9.30 - 19.00

**Julafton, Juldagen &
 Annandag jul**
Stängt

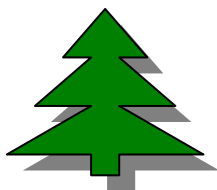
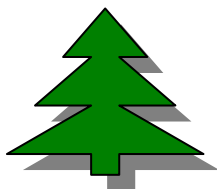
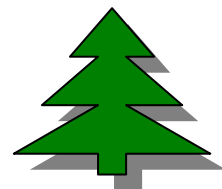
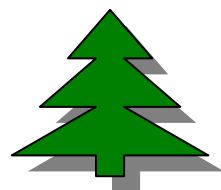
Tel: 0932-30015

ÖRTRÄSK *Livs*

God Jul
&
Gott Nytt År

Nyårsafton 31/12
Öppet 9.00 - 13.00

VÄLKOMMEN TILL
 ÖRTRÄSK LIVS

Örträsk Handel & Bensin

ÖPPET JUL o NYÅR

Julafton	09 - 13
Juldagen	STÄNGT
Annandag Jul	12 - 15
Söndag 27/12	12 - 15
Nyårsafton	09 - 13
Nyårsdagen	12 - 15

Hjärtligt välkomna!

Ingen jul utan ström

av

Rebecka Lejonbalk

Så var det jul igen, en strålande jul med stjärnklar himmel och månbelyst snötäckt jord. I alla hem lyser adventsljusen och vart sinne gläds över den stundande julen. En helg då de som kan samlas för julgemenskap i hemmen, vid julborden och lyssnar till julsånger. Inköp görs i den härliga lokala affären, där alla känner alla och kön växer vid kassa 1 men det stör ingen för nu pratas det högt av glädje i kön och skratten klingar, stämningen är på topp. Så ska klappar slås in och verser med rim (hoppsan, det rim-made visst) önskningar uppfylls och glädjen har inga gränser.

Man möts med leenden och julhälsningar med hopp om en "God Jul", byn lyser upp, ja den sprider sitt ljus ut i mörka rymden, in i hjärtan och själar, julkänslan är fullkomlig! Eller?

Allt skulle ju vara så perfekt, det hör julen till liksom, allt skulle vara klart och iordningställt. Ja allt, precis allt skulle vara "Jul" om inte just då strömmen gick. Först blir man snopen där man står mitt uppe i knäck koket, kastrull med skinka som bara kokat halva tiden, korvstoppet som kom av sig, ja hela Julen kom av sig. Då börjar ens inre jag bubbla av ilska, det sjuder inte utan kokar våldsamt. Man använder plötsligt starka ord så det osar svavel och famlar i mörkret efter stearinljuset och tändstickor. Givetvis slår man i tån i något osynligt och hoppar på en fot medan ens ilska driver en framåt i mörkret och så finns de plötsligt där, ljusen. Varde ljus om än ett svagt sådant men man ser ändå var man är. Man ser eländet, grytan som slutat att koka, knäcken som stelnar i sin gryta, korvstoppet, Jansson i ugnen, köttbullarna som fortfarande inte är stekta, ja man ser kaoset. Men mest ser man mörkret, där ute där grannens förut så upplysta och varma hus nu inte syns alls, förvånad stirrar man in i mörkret, det var ju där alldeles nyss!

Några svaga ljuspunkter syns på gatan, några på promenad som överraskats av mörkret, tur de hade ficklampa med sig.

Man ringer Elbolaget, felsökning pågår! Ja det är ju inte första gången man hör det, man är van men måste det ske just nu! Man undrar hur humöret är i hemmen hos folk, hur de gör i affären, med frysmaten. Är paniken nu på besök i andras hem liksom hos mig? Suck, ja vi är ju vana tyvärr, vana vid strömavbrott.

Måste det alltid komma så olämpligt? Jo det måste det, jag har räknat ut att, just när det är något alldeles speciellt där man är av nöd tvungen ha tillgång till ström, då slocknar det. Det dör utan en suck och det enda man får veta är "Felsökning pågår". Ja tror dem inte, jag tror de gör det med vilja "Nu ska vi ruska om byborna lite haha, ett, två, tre nu stänger vi av"!

Det blir att söka fram ficklampa och i dess ovala sken snubbla runt och leta efter gasolkök om sådant finns eller tar man vad man haver och på ett finurligt sätt riggar man upp en egen konstruktion med sex till åtta värmeljus och så på med grytan med knäck. Kanske den mjuknar, kanske den ändå går att rädda.

Tiden går, minuter blir till timmar och åter ljuder i ens telefon "felsökning pågår". Nu börjar paniken sprida sig, släkten kommer imorgon och då ska allt vara klart och ännu är inte bullarna bakade. Man skriker fula ord i luren och hoppas att de ansvarig måtte drabbas av en ny istid som julklapp, snö och drivis till julmiddag och så slutar man med en riktig höjdare att, måtte knäcken fastna i reglagen så ni fryser häcken av er attans strömtjuvar och julsabotörer! I verkligheten föll orden annorlunda men det vill jag förskona eventuella läsare från då det som värst kan väcka anstöt på grund av bristande ordförråd i en då stressad situation. Då, som ett litet hopp slås strömmen på men bara några sekunder. Aah nu kommer den snart, tänker man. Det var ett hopp om att de hittat felet och nu åtgärdat det. Skönt, då hinner man i alla fall. Men ack, det förblev mörkt. Med en suck önskar man att man haft en vedspis. Om man skulle byta elbolag men det hjälper väl inte, är väl deras kablar och ledningar ändå. Efter fyra timmar ger man upp, allt är förlorat, maten förstörd eller snudd på. Julen dog där i mörkret. Man slår av knapparna på spisen, lägger gladpack om maten och beslutar sig för att gå och lägga sig. Misslyckad jul, mörk och kuslig, ingen värme, kylan kryper in och då, då plötslig blir rummet ljust. Huset lyser av julens lampor, denna efterlängttade ström, snabbt rusar man ut i köket, kanske ändå, kanske hinner man få klart allt. Ström slås på spisen och snart kokar skinkan igen, stekpannan fräser med alla köttbullar i och Jansson sprider en härlig doft från ugnen. Korven stoppas och kokas och trots försening på fyra timmar börjar hoppet övergå till försäkran, jag hinner! Man nynnär lite julsånger, kollar in grannens hus, jo då det står där och lyser så vacker och ur skorsten ringlar sig en varm rökpelare. Det är jul, hör ni vad jag säger, det är jul!

Julafton kom och med den släkten. Vi firade och man underhöll dem vid julbordet med gårdagens strömlöshet och panik. Det skrattades åt det som kunde blivit så misslyckat och mitt i en julskål med orden "God Jul" tog elbolaget ut sin hämnd för ens önskan om att de måtte drabbas av en ny istid, strömmen gick, igen. Vi skrattade, för nu var de lite

för sent ute, julmiddagen var över, mätta och belåtna tog vi vars ett ljus och samlades runt granen. Klappar delades ut och glädjen var fullkomlig. Man smög ut i köket och ringde elbolaget, tillsammans skrek vi alla "God Jul" och tillade, "ni missade på en timma era misslyckade oisolerade julsabotörer!"

Tv-lösa satte vi oss att sjunga och berätta gamla julminnen. När sedan timmen var slagen för sänggående var vi utrustade med dubbla täcken ty kylan kom in på besök, ja då hade fortfarande ingen ström kommit tillbaka men nu gjorde inte det något för alla var nöjda ändå. Mitt i natten vaknar man i badande ljus och med ett leende vänder man sig om för att somna om, lys du elbolag, lys du. Med en suck är man glad att de inte kontrollerar solen också, då skulle väl aldrig sommaren infalla om ens våren, nej ständig natt skulle råda. O hemska tanke, var kom du ifrån? Jo av erfarenhet, sådant elbolag, sådant liv!

God Jul till er allesamman!

Görans Tilda från Marktjärn

av
Åke J R Jonsson

Jag är pensionerad lärare, utbildad vid Lärarhögskolan i Umeå 1975. Har nu nyligen givit ut min andra bok, vilken beskriver ett autentiskt emigrantöde. Jag skriver under pseudonymen Johan Reinholds, som ligger nära till hands när jag begåvats med mellannamnen Johan och Reinhold.

Görans Tilda från Marktjärn i Medelpad, kunde lämna rykten och förtal kring sin "oäkta" son sedan hon träffat Johan Eriksson från Örträsk. Med honom kunde hon lämna Fränsta samhälle för en tilltänkt framtid i Kanada. Dit hade redan Johans broder, Franz och hans hustru Tekla, redan flyttat och påbörjat ett präriejordbruk. Även Johans brorssöner från den stora gården i Örträsk vid Öre älv, kommer att flytta efter. Gårdsbyggnaden som var deras föräldrahem är nu flyttad till hembygdsgården i Örträsk.

Som Görans Tilda var min morfars yngsta syster är jag mycket insatt i historien. Jag släpper nu boken inför 100-årsminnet av deras utvandring 1912. Gemensamt med kanadensiska ättlingar har vi besökt de vackra trakterna i Örträsk, vilket även omnämns i boken.

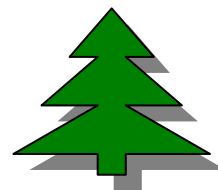
Vi hoppas att kunna minnesgöra dem båda vid släktföreningen Vi Hussars träff på Hussborg 16-17 maj nästa år. Kanske vill man göra något även i Örträsk?

För ytterligare information om boken och inköp kan man kontakta Åke Jonsson på: asaker-jonsson@telia.com.

En kort recension finns på: http://www.bokiasundsvall.se/pdf/Gorans_Tilda.pdf

AKTIVITETER 2012

JANUARI

- 6 januari Pub-kväll på Pärlan
 -- Julgransplundring, se kommande annonsering
 22 januari Öregårdens fortlevnad—tårta och fika på Pärlan
 27 januari Fredagsöppet på Pärlan

MARS

- Vecka 10 Sportlovsaktiviteter, se kommande annonsering
 -- Årsmöte i Örträskbygdens intresse- och hembygds--
 -- förening, se kommande annonsering
 -- Örträskdraget, se kommande annonsering
 2 mars Fredagsöppet på Pärlan
 3 mars Stor loppis på Pärlan
 4 mars Stor loppis på Pärlan
 7 mars Hamburgerkväll på Pärlan
 30 mars Fredagsöppet på Pärlan
 31 mars Årets Storfiskare, Långsele

APRIL

- 7 april Pimpling Vargträsk
 14 april Pimpling Långsele
 17 april Pimpling Örträsk
 27 april Fredagsöppet på Pärlan
 30 april Valborgsmässofirande med brasa och körsång anordnas på hembygdsgården

MAJ:

Städning ute och inne på hembygds- och badområdet

JUNI

- 6 juni Nationaldagen firas på Dalgården med servering

Ytterligare aktiviteter finns att läsa om på
www.ortrask.se/aktiviteter

